

Norjan kirkon työ sukupuolten oikeudenmukaisuuden edistämiseksi

Berit Hagen Agøy, Norjan kirkon ekumeenisten ja ulkoasiain neuvoston pääsihteeri

Lyhyt historia

Vuonna 1961 Norjan kirkkoon, joka oli tuolloin valtionkirkko, vihittiin ensimmäinen naispuolinen pastori. Vain harvoja naisia toimi pappeina vielä tultaessa 1980-luvun lopulle. Ensimmäinen nainen piispana aloitti tehtävässään 1993, ja vuonna 2011 Helga Haugland Byfuglienista tuli ensimmäinen johtava piispa. Vuosina 2010–2017 hän toimi myös Luterilaisen maailmanliiton varapresidenttinä.

Nykyään noin 30 % Norjan kirkon papeista on naisia. Suurin osa teologisten tiedekuntien opiskelijoista on naisia, joten joidenkin vuosien päästä suurin osa papeista tulee olemaan naisia. Muutaman vuoden ajan kirkolliskokouksen (*Kirkemøtet*) puheenjohtaja on ollut nainen, ja suurin osa demokraattisesti valituista kansallisen tason kirkon johtajista on nykyään naisia.

On käyty keskustelua, onko tämä kehitys poliittisen paineen ja yleisen yhteiskunnallisen kehityksen vai kirkon sisäisen teologisen kehityksen seurausta - todennäköisesti molempien. Erityisesti työväenpuolue (*Arbeiderpartiet, AP*) on pyrkinyt edistämään sukupuolten tasa-arvoa kirkossa, esimerkiksi naispuolisten piispojen nimittämisellä.

Sukupuolten oikeudenmukaisuuden edistämiseen liittyviä teemoja 1980-luvulta tähän päivään

1. Rohkaistaan naisia hakeutumaan johtaviin tehtäviin kirkossa, ja erityisesti koulututtamaan papeiksi
2. Inklusiivinen, kontekstuaalisen ja feministisen teologian inspiroima kielenkäyttö. Käsitellään sellaisia teemoja kuten Raamatun naisroolimallit, liturginen kielenkäyttö sekä maskuliininen ja feminiininen Jumala-kuvasto
3. Valta ja sukupuoli, rakenteet ja traditiot, jotka estävät sukupuolten oikeudenmukaisuutta
4. Väkivalta; tunnistetaan sukupuoliperustainen väkivalta ja vallan väärinkäyttö, jota tapahtuu niin kirkossa kuin muuallakin yhteiskunnassa.

Mikä meitä inspiroi?

Tietysti meitä inspiroivat yleiset feministiset ajattelutavat yhteiskunnassa ja tasa-arvoa edistävä lainsäädäntö 1970-luvulta alkaen. Ekumeeninen liike on ollut erittäin keskeinen vaikuttaja. Esimerkiksi Kirkkojen maailmanneuvoston (KMN) naisten ekumeeninen vuosikymmen – kirkot naisten tueksi (*Ecumenical Decade in Solidarity with Women*) 1988–98 merkitsi paljon sukupuolinäkökulman huomioimiselle Norjan kirkon kirkkohallituksessa.

Vuonna 1966 perustettiin Osloon Ekumeeninen keskus ehkäisemään sukupuolittunutta väkivaltaa ja hyväksikäyttöä ja tukemaan uhreja. [Linkki Ekumeenisen keskuksen sivulle:](#)

<http://www.kirkeligressurscenter.no/> Keskuksen toiminta on ollut erittäin merkittävää ehkäisevän ja tukitoimintansa vuoksi, mutta myös nostaessaan aihepiiriä yleiseen tietoisuuteen ja siten kehittäen myös osaamista kirkoissa sukupuolittuneeseen väkivaltaan ja hyväksikäyttöön liittyen. On myös tärkeää, että keskus on ekumeeninen, ja suurin osa isoista kirkoista ja kristillisistä yhteisöistä käyttää sitä.

Kirkkojen maailmanneuvoston ohjelma Väkivallasta sovintoon (*Decade to Overcome Violence: Churches Seeking Reconciliation and Peace*) 2001–2010 motivoi myös Norjan kirkkoa jatkamaan työtään sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden parissa.

Vuonna 2013 Luterilainen maailmanliitto (LML) hyväksyi Sukupuolten oikeudenmukaisuus -asiakirjan, ja kehotti jäsenkirkojaan implementoimaan linjauksen mukaista tasa-arvopoliittikkaa kirkoissaan. LML:n ohjelma Naiset kirkossa ja yhteiskunnassa (*Women in Church and Society, Wicas*) on tukenut kirkoja tässä tehtävässä. Norjan kirkon kirkkohallitus laati LML:n Sukupuolten oikeudenmukaisuus -asiakirjaan pohjautuvan strategian sukupuolten tasa-arvosta vuonna 2015. [Linkki Norjan kirkon Sukupuolten tasa-arvo -strategiaan:https://kirken.no/nb-NO/om-kirken/slik-styres-kirken/plandokumenter/strategiplan-for-likestilling/](https://kirken.no/nb-NO/om-kirken/slik-styres-kirken/plandokumenter/strategiplan-for-likestilling/)

Norjan kirkko kannustaa myös muita kirkoja työskentelemään sukupuolten oikeudenmukaisuuden eteen. Esimerkkinä mainittakoon Evankelisluterilainen kirkko Jordaniassa ja Pyhällä Maalla, joka muutama vuosi sitten perusti luterilaisen perheoikeuden. Kyseessä on ainut täyteen sukupuolten oikeudenmukaisuuteen pohjaava uskonnollinen oikeusistuin Lähi-Idässä. Tämä saa tuntemaan ylpeyttä luterilaisuudesta!

Norjan kirkon strategia sukupuolten oikeudenmukaisuudesta (2015–25) sisältää useita eri osa-alueita:

- edistää sukupuolten tasapuolisuutta kaikissa tehtävissä hallinnon ja johtamisen alalla
- sukupuoliperustainen syrjintä kirkon työntekijöiden keskuudessa
- osaamisen ja tietoisuuden lisääminen sukupuolta koskevissa kysymyksissä
- teologinen työskentely, uskontokasvatus, nuorisotyö
- väkivalta ja hyväksikäyttö

On olennaista, että strategian toiminnallisiin tavoitteisiin liittyy seuranta kansallisella, alueellisella (hiippakunnat) ja paikallisella (seurakunnat) tasolla.

[Missä olemme nyt?](#)

Olemme päivittämässä tasa-arvostrategiaamme, useista syistä:

- Vuonna 2017 tapahtui kirkon ja valtion eroaminen toisistaan (pohjautuen v. -12 perustuslain muutokseen). Nykyään kaikki kansallisella ja alueellisella tasolla työskentelevät papit ja piispat ovat kirkon palveluksessa, eivät enää valtion – kuten aikaisemmin. Tämä tarkoittaa, että kirkon tulee työnantajana kehittää omia HR-ohjeitaan norjalaisen työlainsäädännön mukaisesti.
- Norjan kirkon kirkolliskokous päätti v. 2017 hyväksyä samaa sukupuolta olevien pariin kirkollisen vihkimisen. Päätös syntyi vuosien vaikean keskustelun seurauksena.

- Eduskunta hyväksyi uuden lain, jonka mukaan syrjintä sukupuolen, vamman, kansallisuuden ja uskonnon perusteella on kielletty. Useat lait sulautuivat uuteen syrjinnän vastaiseen lakiin. Tämän seurauksena kirkon tulee muokata oma lainsäädäntönsä ja muut säädöksensä siten, että se vastaa uutta valtiollista lainsäädäntöä.

Valtiollinen laki sallii syrjinnän uskonnon perusteella joissain erityistapauksissa. Mikäli kirkon tai muun uskonnollisen organisaation tehtävään edellytetään miestä teologisen opetuksen perusteella, voidaan torjua naisen ottaminen tehtävään. Näin tapahtuu monissa kirkkoissa ja kristillisissä organisaatioissa, mutta ei Norjan kirkossa.

Norjan kirkon papin ei ole pakko vihkiä avioliittoon samaa sukupuolta olevaa paria. Tällöin on kuitenkin etsittävä vihkimisen toimittava pappi, sillä parilla on oikeus tulla vihityksi omassa seurakunnassaan. Noin 30–40 pappia Norjan kirkossa ei edelleenkään hyväksy naisten pappetta. Lokakuussa 2020 piispojen kokous ilmaisi selkeästi, että papilla voi olla oma teologinen vakaumuksensa, mutta tämä ei voi kieltäytyä toimimasta yhdessä pappina toimivan naisen kanssa.

[Yhteenveto: Mikä inspiroi kirkkoa toimimaan sukupuolten oikeudenmukaisuuden hyväksi?](#)

- Valtion lainsäädäntö
- Ekumenia
- Kaikkein tärkeimpänä – kirkon sisäinen teologinen työskentely miesten ja naisten yhdenvertaisen arvon ja oikeuksien eteen.